

Onderzoeksopzet 213a onderzoek doeltreffendheid erfgoedbeleid gemeente Haarlem

Artikel 213a van de gemeentewet schrijft voor dat het college periodiek onderzoek verricht naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door haar gevoerde bestuur. De raad van Haarlem heeft aan dit artikel invulling gegeven met de *Verordening onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur van de gemeente Haarlem 2013* ([2012/469231](#)).

In deze verordening is vastgelegd dat het college de raad bij de programmabegroting informeert over het onderwerp van de in het erop volgende jaar te verrichten 213a onderzoek(en). In de Programmabegroting 2018-2022 is de doeltreffendheid van het erfgoedbeleid als onderwerp voor een 213a onderzoek aangekondigd (Programmabegroting 2018-2022, blz. 53).

Haarlem is één van de top-monumentengemeenten van Nederland. Haarlem zal het nu en in de toekomst sterk van haar bestaande, aantrekkelijke kwaliteiten als stad moeten hebben. Cultureel erfgoed is een belangrijke vestigingsfactor, waarmee Haarlem zich kan onderscheiden van andere plaatsen. Hierbij past een geïntegreerde en gebiedsgerichte erfgoedzorg. De gemeente heeft hiervoor in 2013 erfgoedbeleid vastgesteld in de nota Erfgoedbeleid en Ruimte (2013/231400). Deze nota geeft een koers en een uitvoeringsagenda voor het erfgoedbeleid in de komende jaren. Hiervan maakt onderdeel uit het naoorlogs en industrieel erfgoed. Doel van het 213a onderzoek is om de doeltreffendheid van het erfgoedbeleid te onderzoeken.

Doelstelling en vraagstelling

Zoals de Haarlemse 213a verordening stelt onderzoekt het college jaarlijks de doelmatigheid van één of meerdere (onderdelen van) organisatie-eenheden van de gemeente. Daarnaast onderzoekt zij jaarlijks de doeltreffendheid van één of meerdere (delen van) programma's en paragrafen. Dit impliceert dat 213a onderzoeken niet per definitie onderzoeken zijn die zich richten op zowel vraagstukken van doelmatigheid als doeltreffendheid, maar ook onderzoeken kunnen zijn die zich richten op één van beide aandachtsgebieden. Onder doelmatigheid wordt verstaan: de mate waarin de te realiseren prestaties en beoogde maatschappelijke effecten en doelen worden gerealiseerd met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen, of met beschikbare middelen zo veel mogelijk resultaat wordt bereikt. Onder doeltreffendheid wordt verstaan: de mate waarin de te realiseren prestaties en beoogde maatschappelijke effecten en doelen van het beleid daadwerkelijk worden behaald.

De hoofdvraag van het onderzoek luidt als volgt:

*In hoeverre zijn de gestelde doelen in het in 2013 vastgestelde erfgoedbeleid gerealiseerd?
En in hoeverre wordt het beleid doeltreffend uitgevoerd?*

Tegen de achtergrond van de nota Aanpak Erfgoed en Ruimte kunnen bij bovenstaande hoofdvraag de volgende deelvragen gehanteerd worden:

1. *Haarlem heeft de ambitie om zorgvuldig om te gaan met zowel het beschermde als het onbeschermde erfgoed. Hoe wordt dat geborgd? Wordt dit zo doeltreffend uitgevoerd?*

2. *Een tweede ambitie is dat er duidelijke kaders ontwikkeld zijn voor het ruimtelijk erfgoed. Zijn de kaders ontwikkeld? En worden de benodigde prestaties, zoals omschreven in de nota, effectief uitgevoerd?*
 - a. *Is er een heldere waarderingskaart met beschermd en onbeschermd erfgoed waarop de cultuurhistorische waarde is aangegeven? En wordt deze actueel gehouden?*
 - b. *Is er een protocol met richtlijnen, kwaliteitseisen en procesafspraken uitgewerkt voor de cultuurhistorische kaart? Worden er op basis van de waarderingskaart procesafspraken vastgelegd voor bestemmingsplannen, vergunningsaanvragen en gebiedsontwikkeling?*
 - c. *Is er een welstandstoets opgezet? En wordt deze integraal en gebiedsgericht uitgevoerd? Wordt het erfgoedbeleid gebiedsgericht uitgevoerd?*
 - d. *Is het naoorlogs en industrieel erfgoed in kaart gebracht? Is de kennisachterstand van de (potentiele) cultuurhistorische waarde van industrieel erfgoed en naoorlogse architectuur en stedenbouw ingehaald? En is deze kennis en de communicatie hierover versterkt sinds het opstellen van het beleid?*
 - e. *Is er een protocol voor het slopen en hergebruiken van gebouwen zonder beschermde status, maar met een cultuurhistorische waarde? Is er een sloopregeling opgezet?*
 - f. *Wordt het thema herbestemming goed uitgevoerd?*
 - g. *Sluit het erfgoedbeleid aan op de regio, op andere gemeente en overheden?*
 - h. *Heeft de koppeling met de SOR geleid tot: beschikbaarheid van een cultuurhistorische kaart van de hele gemeente, het verankeren van ruimtelijk erfgoed in bestemmingsplannen en het vanzelfsprekend opnemen van ruimtelijk erfgoed in het ruimtelijk beleid (de drie pijlers van het beleid)?*
3. *Wordt het ingezette instrument Verordening Stimuleringsregeling Monumenten en het daaraan gekoppelde revolverende SVN-fonds doeltreffend ingezet? En draagt het instrument bij aan de doelstellingen van het beleid?*
4. *Per 2018 zijn diverse erfgoedonderdelen bij elkaar gebracht. Zijn alle logische organisatie onderdelen bij elkaar gezet en werkt het effectief?*
 - a. *Wordt de capaciteit voor erfgoed zo effectief mogelijk ingezet?*
 - b. *Is er een afstemmingsoverleg opgezet? En functioneert dit overleg voor het doel waarvoor het is opgezet?*
 - c. *Hoe verloopt de samenwerking tussen de verschillende interne afdelingen (Omgevingsbeleid, Vastgoed, Vergunningen Toezicht en Handhaving)?*
5. *Hoe verhoudt Haarlem zich tot andere gemeenten gekeken naar de capaciteit en de opgaven die met deze capaciteit uitgevoerd (moeten) worden?*
 - a. *Hoe verhoudt de capaciteit in Haarlem zich in vergelijking met andere vergelijkbare gemeenten?*
 - b. *Welke opgaven staan andere gemeenten voor en hoe voeren zij dat met hun beschikbare capaciteit in?*
 - c. *Hoe kan Haarlem als stad meer profiteren van haar erfgoed? En kan Haarlem daarbij lering trekken uit de werkwijze van andere gemeenten?*

Onderzoeksmethode

Om antwoord te geven op bovenstaande vragen zal allereerst gebruik worden gemaakt van deskresearch. Naast document studie wordt gebruik gemaakt van interviews met interne medewerkers die direct betrokken zijn bij het erfgoedbeleid en de uitvoering hiervan. Daarnaast kunnen, indien het onderzoek daar aanleiding toe geeft, aanvullend interviews worden afgenomen met externe partijen of medewerkers van andere gemeenten.

Het onderzoek bestaat uit de volgende fasen:

- Onderzoek uitbesteden aan externe partij (september)
- Deskresearch (september/oktober)
- Interviews (oktober/november)
- Uitwerking en oplevering (december)

Tijdsplanning

Afronding van dit onderzoek staat gepland voor het einde van 2018. De resultaten zullen aan het college worden voorgelegd. Het college informeert de commissie Bestuur en Ontwikkeling. Na vaststelling door het college zal de rapportage tevens worden verzonden aan de Rekenkamercommissie.

Budget

Dekking voor dit onderzoek zal deels vallen binnen het voor 213a onderzoek beschikbare onderzoeksbudget. Projectleider voor dit onderzoek is Lisette Goudsmit (Concerncontrol). De feitelijke uitvoering wordt uitbesteed aan een nog nader te acquireren externe partij.